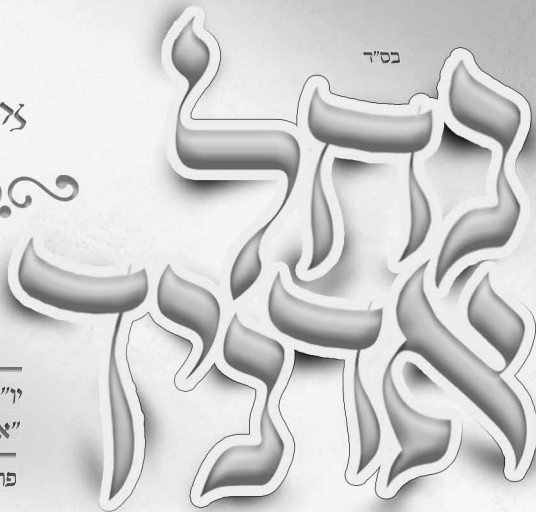

להנהיג את נעם תורה וחסידיה
מנדר היוצא מעוד

כס"ד

י"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר"כ תצא תשפ"ד • גליון רע"א

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרח רוזנטל שליט"א

חזקי הנחל

מעין נובע במשנת כ"ק מרן רבו"ק זי"ע

נחל קדומים

"ושבית שביו" כירור הניצוצות הקדושים, עפ"י חז"ל וספרי אגדה וחסידות.

מעשה פלא מרמי בר תמרי

הגמ' בחולין (ק"י) מספרת מעשה פלאי ביותר על האמורא רמי בר תמרי (שנקרא ג"כ רמי בר דיקלי) מפומפדיאת, שנקלע פעם בערייה"כ לעיר סורא, וכיון שבערייה"כ שוחטים הרבה כפרות, היה הרבה כחל (מקום החלב) על הגגות, כיון שהמרא דאתרא רב גור שחל אסור, ואסף רמי את הכחל מהגגות ואכלם. והביאוהו לפני רב חסדא כדי להענישו. שאלו רב חסדא מדוע אכלת כחל שכאן אסור, וענה לו רמי שהוא מגיע מפומבדיאת ששם רב יהודה נהג כן לאכול כחל. שאלו רב חסדא: הרי צריך לנהוג כחומרי המקום שהלך לשם (פסחים ו' ע"א), ענה לו רמי שיצא לאכול הכחל מחוץ לתחום העיר, ששם אין מחייבו מנהג העיר. ממשיך רב חסדא לברר: והרי שם אין עצים וא"כ במה צלה את הכחל, השיב רמי שמחוץ לעיר נמצאים יקבים, ומשם לקח 'פורצני' - חרצני ענבים וצלה מעליהם את הכחלים. שאל ר"ח איך לא חשש שחרצנים אלו הם מייין נסך שאסור בהנאה. ענה לו רמי שהיו אלו חרצנים יבשים לאחר י"ב חודש. הוסיף ר"ח לשאול שאולי היו אלו החרצנים שייכים למישהו וא"כ אסורין משום גזל, ענה לו שכבר היו כ"כ ישינים שצמחו בהם עשבים מרוב שנוקבו. וא"כ בודאי נתיאשו מהם.

והנה ראה ר"ח שאין על רמי בר תמרי תפילין ושאלו ע"ז, ענה לו שהוא חולי מעים שפטור מהתפילין. וכן מבחין ר"ח שרמי לובש בגד של ד' כנפות בלי ציצית ומתפלא ע"ז, ושוב צריך להסביר שזה בגד שאול לל' יום ופטורה מציצית. ואח"כ א"ל ר"ח רואה אני שאתה חורף ביותר, א"ל רמי אילו היית במקומי אצל רב יהודה הייתי מראה לך יותר חריפות ממה שהראתי לך כאן. ובגמ' זו יש לדקדק כמה תמימות, ענין השם לא ברור מדוע נקרא רמי בר תמרי או רמי בר דקלי וכן וכי לא היה לו משהו לאכול בכל סורא וצריך לאסוף מהגגות דוקא כחל שהוא שנוי במחלוקת ועוד לאוכלו בערייה"כ. ועוד מה הסבר כל צירוף הענינים המוזרים והתמוהים לצלות כחל עם חרצני ענבים יבשים ומעופשים מחוץ לתחום העיר, וללא ציצית ותפילין. וכן איך אמר רמי לר"ח שיכול במקום רב יהודה להראות לו עוד יותר חריפות, כאשר ת"ח צריך להסתיי מעלתו ואפילו לשקר כששואלים אותו על מסכת אם למדה.

העלאת הניצוצות של רמי בר תמרי

וכדי ליישב הענינים נקדים גמ' בחולין קט ע"ב, שכל מה שאסר לנו הקב"ה - התייר לנו כנגד זה דבר אחר דומה באותו ענין - מתייר מאסורות מותרות. אסר לאכול דם - והתייר לאכול כבד, אע"פ שכולו דם קרוי ובטעם דם. אסר חלב בהמה ומותר חלב חיה. אסר לאכול חזיר והתייר מח דג השיבוטא שטעמו טעם חזיה, ומובא שם בגמ' שילתא אשת ר"ב ביקשה לטעום טעם בשר וחלב ואמר לצלות לה כחל. וכן באיסור א"א - מצינו ענין היתר יפ"ת בפרשתינו. וההסבר גמ' זו מובא בחת"ס, שידוע שע"י השימוש בעניני העוה"ז ע"פ התורה מתעלים הניצה"ק שנמצאים בהם, המשך בעמוד ב' <<<

ודבר זה הוא נקודה עמוקה להתבונן הרי ממונו של אדם כל חיותו ומהותו הכניס בזה, וזמנו שהם ימי חיו של האדם יגע בשביל להרויח ממון זה, ואיך שייך להתרשל בזה. והצדיקים שמחשיבים אפ"ל געג קטן בידעם כמה שייך להרויח תורה ומצוות בעת האות, לכן מחבבים ממונם.

ועל פי יסוד זה ביאר כ"ק מרן רבינו הנזר דוד זי"ע באופן נפלא את מאמר החכם "אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו", וזה לשון קדשו (נוד דוד סוכות) והנה ישנו מאמר החכם (עי' ספר הישר י' א) "אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו, דמיו אינם עוזרים ימיו אינם עוזרים". והנה מלבד המוסר הפשוט שיש במאמר זה, נוכל לפרשו דרך רמז עפ"י הדרך הנ"ל. דאדם דואג על איבוד דמיו, וחושש לבזבזם לצורך צדקה, ואינו דואג על איבוד ימיו המושקעים בקיבוץ מעות אלו, הלא אם לא יעשה צדקה וחסד במעות אלו נמצא שהלכו כל ימיו לאיבוד, וזהו שרמז, "דמיו אינם עוזרים" אם לא יעזור ליהודי בדמים אלו, נמצא ש"ימיו אינם עוזרים" משא"כ אם יתן ממעותיו לצדקה וחסד, נמצא שהציל את ימיו, בהם עמל להרבות הונו. ועל ידי זה שמעריכים ומחשיבים ממון ישראל, נשפע עליהם שפע רב מסטרא דקדושה, שהרי מתברר שממונם ממקום קדוש יהלך.

השב תשיבם לאיך. בפרשה זו שבו אנו למדים מצות השבת אבידה, מתעורר הענין שהתורה חסה על ממונו של ישראל (ראש השנה כז), כי ממונו של יהודי אינו דבר גשמי, רק הכל לצורך גבוה. וכנרמז בפסוק (תג ב ח) "לי הכסף ולי הזהב נאום ד'", שכל הכסף והזהב נצרך לצורך עבודת הבורא. ולכן צריך להזהר מאוד בפרוטה של זולתו, וגם על פרוטה של עצמו צריך להזהר שלא להפסידו, כי הכל נברא לכבודו ית', וצדיקים ממונם חביב עליהם (סוטה יב), כי הכל נצרך כדי לקיים מצוות השי"ת. וכיון שמתעורר חשיבות ממונם של ישראל, מסוגל העת הזאת לקבל השפעת פרנסה בריות, כיון שהוא לצורך עבודתו ית"ש, ואין שטן ופגע רע ח"ו לעכב ההשפעה לישראל.

ואמרו חז"ל ביומא (גי' ע"ג) אמר רבא קלפי של עץ היתה וכו', ונעבדה דכסף ונעבדה דזהב, התורה חסה על ממונם של ישראל. ע"כ לשון הגמ'. ואמר ע"ז הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע, בשעה שהכהן הגדול נכנס פעם בשנה לקודש הקדשים, היה מופשט גון הגשמות כמו שכתוב "וכל אדם לא יהיה בזה מועד" ואף הכהן הגדול שהיה אז באהל מועד לא היה אדם אלא מלאך ה', לפיכך היה עלול לשכוח את צרכיהם של ישראל ויתפלל רק על הצרכים הרוחניים, לכן מדגישה הגמרא 'התורה חסה על ממונם של ישראל', היינו שישאלו זקוקים לפרנסה בשמיות, ועשו היכר זה במקדש על ידי קלפי של עץ ולא של זהב כדי להזכיר לכהן הגדול שעליו להתפלל גם על הצרכים הגשמיים. עכ"ל.

ויהי רצון שזנכה להכתב ולהיחתם בספר פרנסה טובה וכלכלה, אמן ואמן.

ממונם חביב עליהם מגופם

ידועים הם דברי הגמ' (סוטה י"ב ע"א) "צדיקים ממונם חביב עליהם יותר מגופם". ורבותינו הק' נתנו טעם לדבר, שהרי בעיני האדם הפשוט נראה הדבר מגושם לחבב ממון, אלא שיש בזה עומק וסוד גדול. יסוד הדבר מובא מרבינו אור שבעת הימים הבעש"ט הק' שממנו אבן ויסוד להרבה הנהגות צדיקים וחסידים וז"ל (צוואת הריב"ש אות ק"ט): "התורה חסה על ממונם של ישראל, ולמה כן, כי זה כלל גדול שכל דבר שאדם לובש או אוכל או משתמש בכלי הוא נהנה מהחיות שיש באותו דבר, כי לולא אותו הרוחניות לא היה שום קיום לאותו דבר, ויש שם ניצוצות קדושות השייכים לשורש נשמתו. ושמעתי כי זה טעם שיש אדם שהוא אוהב דבר זה, ויש אדם שהוא שונא דבר זה ואוהב דבר אחר. וכשהוא משתמש באותו כלי או אוכל מאכלין אפילו לצורך גופו, הוא מתקן הניצוצות, כי אחר כך הוא עובד באותו כח הבא לגופו מאותו מלבוש או מאכל או שאר דברים, ובה הכח עובד לה' יתברך נמצא הם מתוקנים. לכן פעמים יארע שיאבד ממנו כל הדבר שהוא, שכשכלה כבר לתקן כל הניצוצין שהיו באותו דבר השייכים לשורש נשמתו אז לוקח ממנו ה' יתברך אותו הכלי ונותן לאחר, ששייכים הניצוצין הנשארים באותו הכלי לשורש של אחר. ואמר רבינו ישראל בעל שם עליו השלום, שאוכלין בני אדם ויושבין עם בני אדם ומשתמשים בבני אדם, היינו בניצוצין שיש באותן הדברים, לכן צריך אדם לחוס על כליו, ועל כל דבר שיש לו הדתו מצידי הניצוצין שיש שם באותן הכלים, בכדי לחוס על ניצוצין קדישין". ע"כ לשונו.

ממונו של אדם אינו סתם רווח שהרויח, אלא שייך לשורש נשמתו ממש, ולכן נהגו החסידים לבקש מאת הצדיק מטבע לברכה ולשמירה, ע"פ דברי הגמ' (פסחים ק"ב ע"א) "אמר רב שמואל בר יצחק מאי דכתיב (איוב א' י') 'מעשה ידי ברכתי', כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך'. והביאור בזה, שממונו של הצדיק שייך לשורש נשמתו, ויתכן לתלמיד חכם ברכה' (ברכות מ"ב ע"א), לכן ע"י שמקבל ממונו של צדיק נתקשר לשורש נשמתו ומתברך ג"כ, ועל ידי זה יכול הצדיק להיטיב לו ולנשמתו.

חלק נוסף יש בטעם הדבר שצדיקים ממונם חביב עליהם יותר מגופם והוא שייך אף לאלו שאין להם חלק בנסתרות, והוא ע"פ מה שמובא מהרה"ק ר' נחמן מברסלב זי"ע"א (שיחות הר"ן רפ"א) ש"היה מזהיר מאד שישמור האדם את ממונו בשמירה גדולה ומעולה מאד, והיה מקפיד מאד על זה, והיה מתלוצץ ומקפיד על אלו האנשים המתעצלים שקורין בלשון אשכנז 'שלים-מזולניק', כי זמנים ועתים בטל עצמו מתורה ותפלה, וטרח ויגע בגייעות גדולות בשביל להרויח ממון כדי לפרנס ביתו, ואחר כך כשהגיע לו הממון הוא נעשה 'שלים-מזולניק' ואינו משגיח עליו כלל, כי ממון כשר של איש הישראלי צריך שמירה כמו עין שבראש, ובכל עת שנזדמן שאחד מאנשיו נאבד אצלו איזה סך ממון בדרך והיה באים בקבלתו לפניו, היה מבזה ומוכיח אותו מאוד על זה על שלא נזהר בשמירתו יפה". עד כאן לשונו.

בימוז תתן שכרו" (א)

בפרשתינו מובא המצווה של תשלומי שכר שכיר. וכבר כתב החפץ חיים (בס' אהבת חסד) דהרבה אנשים מזלזלים במצווה זו משום חסרון ידיעה, דאיילו ידעו היו מזדרזים כמו שהיה להם לקיים מצוות לולב שופר וסוכה ע"כ. ומובא בשד"ח (ח"א מל"מ סי' יז): "ראיתי ברבות קדשו של ר' חיים ויטאל שהמקיים מצוות בימוז תתן שכרו וזכה אז לנשמה יתירה שקונה האדם בשבת", ע"ל. ובזוה"ק (קדושים) איתא שהעובר על מצווה זו ממעט ימיו בעוה"ז ונפשו בעוה"ב. וידוע על הארז"ל שנוהר מאד בזה והיה מתעכב מלהתפלל במנחה עד שקיעה"ח, והיה אומר איך אתפלל מנחה ובאה לידי מצווה גדולה (דברי יציב ק"ע). ע"כ הבה נעסוק במצווה זו, מקורה, פרטי המצווה, באיזה סוג שכירות ובאלו פועלים יש מצווה זו, ובאלו תנאים צריך כדי לעבור על מצווה זו. וכדלהלן.

המקור: בגמ' (ב"מ ק"א) מבואר דמצווה זו כלול מעשה ובי' לאוין. עשה: בימוז תתן שכרו. ב' לאוין: לא תלין פעולת שכיר, לא תבוא עליו השמש. ואם משלם בזמן מקיים המצווה, ואם מאחר משלם מבטל מצוות עשה ועובר בב' לאוין. ואף באופנים שאין בו איסור הלנת שכר מה"ת, מ"מ אם יש לו כסף ואינו טרוד ודוחהו סתם עובר מדרבנן מדין בל תשאה (כתב"ב אל האמור ליעד ק' וש"נ).

פרטי המצווה: בגמ' (ב"מ ק"א) מבואר, היות ואין שכירות משתלמת אלא לבסוף, לכן אם גמר עבודתו בסוף היום (צ"ח) זמן הפרעון בעונה שאחריו כל הלילה, ואם גמר עבודתו בסוף הלילה (על"ה"ש) זמן הפרעון כל היום עד השקיעה. **טעם המצווה:** הטעם שנתנה תורה עונה אחת לתשלום, כדי שבזמן הזה יוכלו לחפש כסף. ובשכיר שעות זמן הפרעון בסוף אותו עונה שגמר עבודתו. ואם גמר עבודתו בתחילת השקיעה צריך לפרוע מספק עד צאה"כ (אהבת חסד). ובשבה"ח (ח"א ר"א) תמה דלכ' עובר מספק על כל רגע אולי כבר לילה וצ"ע להזדרז לפרוע מיד, ואם לא פרע עד צאה"כ צריך לפרוע עד עלוה"ש. ובאופנים שהשכירות מממשך למשך זמן מסוים, זמן הפרעון כפי שהתנה ביניהם. ואם לא התנה, זמן הפרעון בסוף העונה שגמר עבודתו. ואם התשלום בשכר חודשי זמן פרעון יום א' דר"ח.

א. הפועל תובע: אין בעה"ב עובר בב"ת ובלאו דלא תבוא עליו השמש, אא"כ הפועל תובע את שכרו (ש"ע סי'), ונחלקו הפוסקים האם עובר בבטול עשה של בימוז תתן (הגר"א עבודת הגרשוני), ויש להחמיר בשל תורה.

גדר התביעה: כל שיש תביעה אין נפק"מ מי תובע הפועל או שלווח וכו"ש אשתו וכן בנו הקטן. ויש חולקים בשליח ובקטן (כסף הקדשים). אם בא הפועל לבעה"ב ולא תובע מחמת בושה, נחשב כתביעה. וכמו"כ בטלפון ג"כ נחשב כתביעה.

דיני תביעה: אם נפל למשכב ולכן לא תובעו לא נפטר בעה"ב מחיובו. אף בקטן הנשכר לבעה"ב אין חיוב לבעה"ב, ואם לא תבע הקטן אפשר דלא מהני מחילתו. לא תבע בימוז אין חיוב אלא בבל תשאה (בב"ב). שותפים שתבע הפועל מאחד צריך לשלם כל הסכום, במשכורת חודשית לא צריך תביעה מחדש כל חודש (פתחי חושן).

ב. יש לו מעות: אין בעה"ב עובר בלאוין ועשה הנ"ל אא"כ שבזמן פרעון יש לו כסף. אם יש לו רק חלק מהכסף מחויב עכ"פ במה שיש לו (אהבת חסד).

גדר יש לו: הבעה"ב צריך לעשות כל טעדות לקיים מצווה זו, כגון אם הוא יכול להשיג הלוואה בקלות וכו"ש כשיש לו הלוואה אצל אחר והגיע הזמן הפרעון, וכן כשיש שטר גדול חייב לפרוט אותו - אא"כ יהיה לו הפסד גדול. ואם אינו יכול לפרוט עדיף לתת השטר הגדול ובהמשך יחזיר לו עודף. ואם יש לו אוכלוסין וי"א אף מטלטלין צריך למכרם, ובזמנינו לא שייך זה.

ג. ע"י שליח: אין מתחייב בלאוין ועשה הנ"ל אא"כ השכירות היתה ע"י בעה"ב עצמו ולא ע"י שליח. והטעם דאין הפועל סומך דעתו לגמרי לקבל התשלום מהבעה"ב (תוס' ר"ה). אם הפועל אינו יודע שהוא רק שליח, ולא הודיעו, וחושב שעובד בשבילו, יש בו איסור בל תלין (שבט הקה"ת), וועד בית שהזמין פועל הרי הוא אחראי על התשלום, ולכן הוא מזהיר על הלנת מעות על אף שהוא פועל בעבור כל השכנים (שפ"ל). ואף באופן שאין ב"ת כנ"ל מ"מ אם אינו טרוד ודוחהו סתם עובר באיסור דרבנן של בל תשאה (אהבת חסד). ובכל אופן כתבו אחרונים אף שמעיקר הדין אין בל תלין מ"מ ראוי שאף בשכירות ע"י שליח ישלם (וב פל"מ). יש לעיין באשה ששכרה פועלים עבור מלאכת בעלה האם נחשבת כשליח או אשתו כגופו (נתיב חסד), אבל בניו ובנותיו פשוט דינו כנשכר ע"י שליח.

כיוון תתן שכרו" (א)

לברך שוב על הטשולנט

בית הכנסת שהעושה שם קידוש בשבת בבוקר רגיל להביא דברים קבועים, מזונות, קוגל ושתייה, שבת אחת מתפלל עשה קידוש רגיל הולדת בתו, ולאחר כמה דקות מתחילת הקידוש הפתיע את המתפללים והביא גם טשולנט, ונשאלת השאלה האם הם צריכים לברך על הצ'ולנט כיון שבברכתם לא כיוונו על כך, או שמא כיון שדעתם על כל מה שיביאו להם, אין צריכים לברך שוב?

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: מי ששכר פועל ושילם לו קודם גמר העבודה, האם מקיים בזה מצות בימוז תתן שכרו?

תשובה: נאמר במסכת ב"מ (דף ק' ע"ב) שהשוכר פועל ועבודתו נגמרה בסוף היום, יש לו זמן כל הלילה, ואם עבודתו נגמרה בסוף הלילה, יש לו זמן כל היום, והטעם כי שכירות אינה משתלמת אלא בסוף, וממילא החיוב מתחיל רק בסיום העבודה.

וכן כתב באהבת חסד (נתיב חסד פ"ט אות טז) שחיוב המצווה של בימוז עליו חלה עליו רק מעת שגמר השכיר הפעולה. ועיו"ש שאם שכר פועל ויש לו מעות, מעיקר הדין אין איסור לקנות בכסף איזה סחורה קודם שגמר הפועל עבודתו, אף שלא יהיה לו אחר כך מהיכן לשלם, אולם ראוי לכל בן דעת לטמור עצמו שמיד ששוכר את הפועל שיהיה לו כבר כסף לשלם לבסוף.

ובתשובות והנהגות (ח"א סימן תצ"ג) כתב, הנהגה נפלאה שמעתי מהקדוש החפץ חיים זצ"ל, שלא שילם לבעל עגלה אלא בסוף, כשהגיע כבר למחוז חפצו, שאז נתחייב ומקיים בזה המצוות עשה בימוז תתן שכרו, אבל בעודו נוסע לא נתחייב, ולא מקיים בתשלומין מצוות עשה, והוא הדין לדין כשנוסע בטקסי עם נהג יהודי, שמתחייב לשלם רק בסוף, ואז מקיים מצוות עשה של בימוז תתן שכרו ולא קודם. [ונראה שראוי לכוון כשמשלם לקיים בכך מצוות הבורא יתברך שמו בימוז תתן שכרו, וכן מקיים בזה רצונו ית"ש "בכל דרכיך דעהו"].

יעוין בשו"ת מהרש"ג (ח"א י"ד סימן סז) שכתב שהעושה מעקה לבור קודם שעשה את הבור, אף שאינו חייב לעשות שוב מעקה, מכל מקום הפסיד את מצוות מעקה, כיון שבשעה שעשה את המעקה לא היה עדיין בור, והרי זה דומה למי ששילם לשכיר קודם שהתחיל בעבודתו, שאח"כ כשגמרו מלאכתו אינו יכול לקיים מצוות "בימוז תתן שכרו" כיון שכבר נתן להן שכרן קודם המלאכה, לא חל עליו החיוב.

ובאור שמח (שכירות פ"א ע"א) כתב, שנשאל מה הדין בשכר פועל בערב שבת, שבשבת אינו יכול לפרוע האם עובר בבל תלין, והשיב, שנאמר בירושלמי (ר"ה פ"א ה"א) על הפסוק "לא ילין חלב חגי עד בוקר", שהכוונה שאמרה תורה הקריבהו מבעוד יום שלא יבא לידי בל תלין, כך כוונת התורה לגבי בל תלין של שכר שכיר, שתפרענו מבעוד יום שלא להלין פעולתו עד בוקר. [ומשמע שזה כוונת התורה לפרוע מבעוד יום, ואם כן זה חלק מהמצווה לשלם גם קודם גמר העבודה, אך יעו"ש שדחה את הדברים, וכתב שבחינוך (מצוות תקיפה) כתב בפירוש שאין בזה משום בל תלין, שלא כדבריו].

ובספר שלמי שמחה (ח"ג עמוד פה) הביא שנשאל מן הגרי"ש אלישיב זצ"ל על מי שמעוניין לעובד את ביתו ואינו יכול להמתין עד שהשכיר יסיים את עבודתו, האם כשישלם לו מראש יקיים מצוות "בימוז תתן שכרו", והשיב שכיון ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, זמן קיום המצווה הוא כשמשלים את העבודה, ולכן טוב שיפקיד ביד השכיר את התשלום על עבודתו, ויבקשהו לזכות בו בסיום עבודתו.

וכספיפר זאת למרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל היו הדברים פלא בעיניו והסביר שמצות תשלום שכר שכיר היא מצוה שכלית, ודעת רבינו בחיי בספרו כד הקמח (אות י"ב) שלכן אין מברכים על קיום מצוות "בימוז תתן שכרו" משום שאין מברכים על מצוות שכליות, שאין לומר עליהן אשר קדשנו במצוותינו וצונו, כיון שאף אם לא נצטוונו היה ראוי לעשותם, וברור שהתורה באה לדאוג שישלם לשכיר שכרו בזמן, ואם כן כאשר מקדים לפועל את תשלום שכרו וגורם לו לעבוד בשמחה בלי להפק המצוי אצל השכירים אולי לא ישלמו לו היום את שכרו, ודאי שאם גרע בזה ממי שמשלם בסיום העבודה, ויקיים בכך מצוות בימוז תתן שכרו.

יעוין עוד בתשובות והנהגות (ח"ג סימן תע) שכתב שמסברא מקיים בזה המצווה, ויתכן שהחפץ חיים שנהג להמתין, לא שהיה דעתו כן מן הדין, אלא שהחמיר על עצמו.

מדוע דווקא "בתחתונים" אפשר לעשות לקב"ה דירה

"ואם כן, כאשר נעמיד זה מול זה, מי התכלית של בריאת העולם? העולמות העליונים או עולם זה התחתון? התשובה כאמור פשוטה ונוראה כאחד."

"אלא התכלית הוא עולם הזה התחתון שכן עלה ברצונו יתברך להיות נחת רוח לפניו יתברך כד אתכפייא סט"א ואתהפך חסוכא לנהורא שיאיר אור ה' אין סוף ב"ה במקום החשך והסט"א של כל עולם הזה כולו ביתר שאת ויתר עז ויתרון אור מן החשך מהארתו בעולמות עליונים שמאיר שם ע"י לבושים וסתר פנים המסתירים ומעלימים אור א"ס ב"ה שלא יבטלו במציאות."

"עלה ברצונו יתברך, מדגיש ר' לייב כאשר הוא מבאר את הדיבורים הקדושים, 'בלוי להבין מדוע החליט ו'רצה' הקב"ה שעי' היפוך החושך לאור ואתכפייא דסטרא אחרא יהיה לו נחת רוח. אמנם כלפינו אפשר להבין רעיון זה שיש יתרון מיוחד באור אשר יוצא מתוך חושך, אבל כלפי הקב"ה שהכל שווה אצלו חייבים לומר שמחסדי ה' על בניו, 'רצה ונתאוה' שיהיה לו 'דירה בתחתונים', דהיינו שיתגלה ב'תחתונים', שהוא העולמות הנידחים והתחתונים שלנו, באופן של גילוי שלא קיים ולא שייך בעולמות העליונים, וזאת כי כאמור, שם הארתו הוא רק בלבושים והסתרות. וזאת ע"י עבודתו בעולם הזה להפך את החוש לאור, ע"י שאנו מתמודדים עם הקליפות והיצה"ר אשר ממסים הפריע ולבלבל את האדם מעבודת הבורא, והאדם מתחזק ומכניע אותו, הרי הוא בזה מהפך את החושך לאור, ועושה לקב"ה דירה בעולם התחתון."

"אם כן, אם אמנם שכדי שיתגלה הקב"ה פה ב'דירתו' בעולם התחתון, היה צריך 'סדר השתלשלות' עולמות זה למטה מזה. מכל מקום, כל העולמות אלו העליונים ביותר, כולם נבראו אך לשם המטרה העיקרית שהוא העולם התחתון."

"וההתבוננות בזה מביאה למסקנה מופלאה, מתלהב ר' לייב, 'שאם כל אחד חושב לעצמו ומתאר בעיני רוחו מהו עובד ה' ומהו התכלית של החיים עלי - אדמות, ומסיק שהיה כמלאך - מנותק מכל חזי דעלמא נקי מכל נסיון ומכל דבר גשמי - הוא עובד ה'. בין מעתה, כי דווקא מי שחי את העולם הזה הגשמי, ובתוך החושך הזה הוא עושה להקב"ה דירה בתחתונים ע"י כל נסיון ונסיון שהוא נלחם ומתגבר על יצרו, בזה הוא מקיים את תכלית הבריאה, והוא הוא אשר מגלה את אורו ית' בהאי עלמא."

"כמו שאומרים, מטעים ר' לייב, שהאר"י הקדוש 'העלה את הארץ לרקיע', ואילו הבעש"ט הק' הוריד את הרקיע לארץ', דהיינו שאם קודם תורת החסידות חשבו, שכדי לעבוד את הבורא צריך להתנתק מהגשמיות ולהתרומם ולהגביה עוף. בא הבעש"ט ואמר, אדרבה, הקב"ה נמצא פה למטתו! וכאן בארץ הגשמי צריך לעבוד את השם ולעשות לו דירה."

הארה

תכלית כל העולמות הוא דווקא העולם התחתון. כי רק פה בעולם יכולים לעשות להקב"ה "דירה". דהיינו שידור כאן באופן של גילוי. ומדוע? כי דווקא ע"י העבודה שיש כאן בעולם "העשיה" של להפך את החושך לאור ולכפות את הסט"א. בזה ממליכים את הקב"ה ומשכינים את שכינתו בתוכינו.

בתוך העולם התחתון שאין תחתון למטה הימנו, ומתוך החושך כפול ומכופל המלא קליפות וסט"א, האירה קרן אור את האופל, ותורת החסידות הפציעה בבשורה אדירה. לאמר, שתכלית בריאת כל העולמות הוא דווקא העולם התחתון החשוך משחור. כי דייקא בו התאוה הקב"ה להיות לו דירה. ונמצא שהתמודדות עם הקשיים בעולם הזה הוא לא דבר שהוא 'בדיעבד' בחינת על כרחך אתה נוצה, אלא אדרבה, זהו התכלית כי בזה ממלאים את כוננת הבורא ב"ה.

יושבים להם בני החבורה, ואז נדברו איש אל רעהו מהו בעצם תכלית השתלשלות העולמות. "זה ברור", אומר פנחס'ל, "כי בעצם הקב"ה מלא כל הארץ כבודו, ובכל מקרה הקב"ה הרי שורה בתחתונים, וכמו שראינו לעיל שכלפי הקב"ה בעצמו לא שייך המושג עליונים ותחתונים שהוא הרי ממלא את כל העולמות בשווה."

"אם נתבונן יותר, מוסיף קלמיש, 'הרי חז"ל נקטו בלשון 'דירה בתחתונים', ואפשר להתבונן מדוע כתוב בזה אריכות 'להיות לו דירה בתחתונים', ולא כתוב שהקב"ה נתאוה להיות או לשרות בתחתונים."

"מה כוונתך, מנסה זאנויל להבין, 'מה מיוחד בלשון 'דירה' שלשון זה תופס אותך'."

"חשבתו, מבאר קלמיש, 'ש'דירה' הוא מקום ששם נמצא האדם כמו שהוא, היינו, שהוא בגילוי הכי גדול ששייך, מה שאין כן כאשר הוא 'נמצא' במקומות אחרים אשר שם הוא מתלבש בלבושים המתאימים, כל מקום לפי ענינו."

"יפה מאד, נהנה ר' לייב מההבחנה, 'ומיד שואב את כל בני החבורה אל התיבות הקדושות של התניא, 'והנה תכלית השתלשלות העולמות וירידתם ממדרגה למדרגה אינו נשכיל עולמות העליונים הואיל ולהם ירידה מאור פניו יתברך'. כפי שהגדיר זאת קלמיש'ל, 'מרחיב ר' לייב, 'הבה נצייר במחשבתנו מלך אדיר במלוכה, כאשר הוא מופיע בכבודו אל שריו ועבדיו. כמובן, שהופעתו אצל כל שר במעלתו תהיה בהתאם, דהיינו איך הוא יתלבש, ובכמה לבושים, ובאיזה מרחק הם יעמדו וכו' וכו'. בנוסף לזה, עלינו להבין שעצם זה שהמלך צריך להיפנות ולהופיע אל נתיניו, הרי מבחינת המלך אין לזה שום מעלה לגבי מלכותו, אלא אדרבה, זהו ירידה ממדרגתו. כמו"כ השר לגבי המלך מופיע אצלו, מבחינת מעלת השר הרי הוא נשאר כמות שהוא, דהיינו, קודם הוא ה' שר חשוב וכן אח"כ. ומבחינת התגלות המלך אליו הרי זה מיעוט וירידה לגבי המלך, זהו ההסתכלות על התגלות המלך וירידתו אל שריו הנעלים."

"לא כן כאשר המלך מבקש מבנו לעשות לו 'דירה', במקומות הכי נידחים, הרי בקשת המלך היא, שהוא רוצה להתגלות שם בגילוי בלי הלבושים, אשר זהו מעלה יתירה לאין ערוך כלפי התגלות המלך בהיכלותיו."

"כן הוא הנמשל לגבי התגלות אור אין סוף ב"ה, בעולמות העליונים, אשר שם דווקא מרוב מעלתם אשר שם מאיר אא"ס בגילוי, וצריכים הם שההתגלות תהי' ע"י לבושים. ולכן לגבי העולמות נקרא התגלות אא"ס ירידה מאור פניו, כי הקב"ה מסתתר בלבושים, מה שאין כן כאשר אנו אורים ש'נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים', הכוונה היא שהקב"ה רוצה להאיר כאן בגילוי."

שאלה שלא נפשטה

"בטוב צדיקים תעלוץ קריה" - זעקו ה'שמאטעס' המתוחים מצד אל צד ברחובות השטעטעלע 'ניו סקוירא' שבארה"ב. ימי שמחה וגילה בחצר הקודש, שמחת נישואי בת כ"ק מון אדמו"ר מסקוירא, עב"ג הבה"ח המופלג חי יצחק טווערסקי (לימים כ"ק מון אדמו"ר מראחמסטריווקא אה"ב זצוק"ל) בנו של כ"ק אדמו"ר ר' יוחנ'טשע מראחמסטריווקא.

כל הקהל שמחו בשמחה הגדולה, שמחת צדיקים למעלה ולמטה, כאשר בראש השמחה מפארים ראשי בית אב מרן האדמו"רים רועי ישראל. בחלוף שמחת החתונה התכוננו כל יושבי סקוירא וחסידיו ראחמסטריווקא שהגיעו ממרחקים, לחוג את שבתא אז'רגלא שבת שבע ברכות בתוכני קריה נאמנה שיכון סקוירא, כאשר התפילות והשולחנות הטהורים יתקיימו בראשות מרן האדמו"רים. ללא ספק תהא שבת זו שבת שלא תישכח, והיטב תיחקק בלבבות הנוכחים הזוכים להשתתף בה.

בעוד כולם מתכוננים בשמחה לשבת הגדולה, שרתה עננה על פניו של כ"ק מון אדמו"ר מסקוירא, ונראה היה שדבר מה מטריד את מנוחתו. למקורביו ששאלוהו מה תופס את מחשבתו עננה ואמר, "הלא ידוע לכם כמה אני מקפיד על מנהג אבותי שלא לזוז מדרכיהם ומנהגיהם כמלא נימה, והנה דרכם היה כהרבה צדיקים ואדמו"רים לעלות לתורה בשב"ק בעליית 'שישי'. אך הנה הגיע ממרחקים הסב הדגול כ"ק מון האדמו"ר מראחמסטריווקא, שהוא צדיק מפורסם בדורו ישר ונשוא פנים, ומן הראוי שהוא יתכבד בעליית שישי. אך מה אעשה למנהג אבות.

כן התחבט הצדיק בקודשו, מה גובר על מה, האם מנהג אבותי הק', או כבוד הצדיק מראחמסטריווקא.

למעשה נפלה ההחלטה בליבו של האדמו"ר מסקוירא לוותר על עליית השישי למחותנו הגדול, והדבר היה צעד בעל משמעות בעיני חסידי סקוירא.

ביום ראשון שאחר השבת המרוממת שעברה על הכל באנפאה נהירין, כ"ק אדמו"ר ר' יוחנ'טשע יוצא מהמקוה מטבילה של שחרית, הוא עומד בכיור ליטול את ידיו, ואז צדה את אוזנו שיחה ערה בין שני חסידי סקוירא שעמדו וגלגלו את פאותיהם תחת משקפם אחר המקוה.

"שמעתי" - המתיק אחד סוד לחבירו, "שהרבי התחבט מאוד בדעתו לפני שבת מי יעלה לתורה ל'שישי', הוא או מחותנו". "אהה" - מהמהם חבירו לעומתו ומיטיב את תיק הטלית ותפילין תחת בית שחיו. ר' יוחנ'טשע לא התאפק ושאל בסקרנות ערה, "און וואס איז געווען צום ענדע? מי באמת קיבל את ה'שישי'...?"

יעמדו על הברכה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגליון

<p>ידידנו הנכבד הרה"ר דוד קאהן הי"ו להגל הולדת הבן למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אב"ר</p>	<p>ידידנו הנכבד הרה"ר דוד ריזל הי"ו להגל היכנס בנו הבכה"ח כמר שלום נח נ"י לעול תומ"צ למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אב"ר</p>	<p>ידידנו הנכבד הרב נפתלי מרדכי ראזענבוים שליט"א להגל היכנס בנו הבכה"ח כמר אליעזר זאב נ"י לעול תומ"צ למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אב"ר</p>	<p>ידידנו הנכבד הרה"ח ר' יואל ובר שליט"א להגל הולדת הנכד למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אב"ר</p>	<p>ידידנו הנכבד הרה"ח ר' ארי לייב וינברג שליט"א להגל אירוסיו בנו הבכה"ח כמר אברהם נ"י למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיראה הבניין עדי עד ויראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אב"ר</p>	<p>ידידנו הנכבד הרה"צ ר' עקיבא צויבל שליט"א להגל אירוסיו בנו ולרגל הולדת נכדו למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיראה הבניין עדי עד ויראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכט"ס אב"ר</p>
---	---	---	---	--	--

הגליון נדפס בחסות דפוס שווה לברכה והצלחה בכל הענינים • רח' השלושה 30 ב"ב • 03-6579999